

DE VERANDERENDE VERSPREIDING IN NEDERLAND VAN *ARGIOPE BRUENNICHI* (SCOPOLI, 1772) (ARANEAE, ARGIOPIDAE)

Peter van Helsdingen

European Invertebrate Survey – Nederland, Darwinweg 2, 2333 CR Leiden, Nederland (helsdingen@nnm.nl)

ABSTRACT

New records from the northern provinces in the Netherlands of *Argiope bruennichi* are given. The distribution in the Netherlands is shortly summarized. Ballooning is thought to be the most likely method of extension of the range. The types of preferred habitat are briefly described.

Key words: *Argiope bruennichi*, ballooning, habitat, northward spreading

VERSPREIDINGSPATROON

Het is wel opeens hard gegaan met de Wespspin. In 1982 kon ik de eerste melding uit Waterop in Zuid-Limburg publiceren (Van Helsdingen, 1982) en bleek zij zich ook op andere plaatsen in de zuidelijkste punt van ons land te hebben gevestigd. Begin negentiger jaren kwam de trek naar het Noorden duidelijk op gang en nu is het land grotendeels veroverd. Regelmatig komen er meldingen binnen. Op de Veluwe in Gelderland kwamen onlangs meldingen uit de Bennekomse Meent, Hoog-Buurloo, bij Radio Kootwijk en in het Vossenbroek bij Epe. De Achterhoek leverde een waarneming bij Mariënvelde (W. van Lichenvoorde) en in het Rijnstrangengebied ten Zuiden van Zevenaar. Ik zelf kwam volwassen wijfjes tegen bij Echten in Drenthe (W. van Hoogeveen). Uit Z.O.-Groningen kwam een melding van Zwartveen bij Sellingen (N.O. van Ter Apel) en uit Friesland uit Olterterp bij Beetsterzwaag. Dan is er nog een vermoedelijke waarneming van het Lauwersmeer gebied. De oostelijke kant van Nederland lijkt dus veroverd te zijn. Opvallend is het ontbreken van waarnemingen uit het kustgebied van Zeeland, Zuid- en Noord-Holland, en de eerste melding van de waddeneilanden moet ook nog komen.

Leggen we al deze nieuwe opgaven naast de verspreidingskaart van Van der Linden (2000), waarop ook andere locaties in Gelderland en Utrecht worden aangegeven, dan krijgen we een vrij compleet beeld van de verspreiding, zoals die nu bekend is.

Binnen Europa is *Argiope bruennichi* inmiddels uit Denemarken en Zweden bekend, maar uit Finland is nog geen melding binnen. In Groot-Brittannië is de soort waargenomen, zij het spaarzaam, maar Ierland is blijkbaar nog niet bereikt.

BIOTOOP

Het is opvallend hoe snel de uitbreiding is verlopen, in Europa en in Nederland. Het oprukken naar het noorden in Frankrijk is voor zover mij bekend niet gevolgd. Na een aanvankelijk stationair verblijf in het uiterste zuiden van ons land vond een snelle uitbreiding van het areaal plaats. Wellicht heeft daarbij meegewerkt dat de soort weinig kieskeurig is in de keuze van haar biotoop. In Zuid-Frankrijk is de soort op twee terreintypen altijd opvallend aanwezig. Allereerst op ruderaal terreinen, wegkanten en droge graslanden met middelhoge planten, die voor de noodzakelijke structuur zorgen voor het ophangen van de webben. Ik heb nooit webben in hogere struiken gezien. Daarnaast komt de soort ook opvallend voor in de oevervegetatie van meren en sloten, greppels en watergangen, en in vegetatie van pitrus op natte terreinen. Ook hier is de vegetatiestructuur van groot belang. De soort lijkt niet kieskeurig te zijn wat betreft de vochtigheidsgraad van het terrein. In Zuid-Europa vormen sprinkhanen het belangrijkste voedsel, maar ook andere grote insecten worden in de webben gevonden. Er is nog niet goed gekeken naar de voedselkeuze in ons land.

WIJZE VAN VERBREIDING

De snelste manier van verspreiden voor spinnen is het zweven aan een lange draad wanneer er thermiek is en wat wind. Ballonvaren, "ballooning" in het Engels, is erg effectief. Dat wordt door de snelle uitbreiding van het areaal van de wespspin weer eens gedemonstreerd. Theoretisch is het natuurlijk ook mogelijk dat exemplaren of eicocons door de mens worden verplaatst, met transport van maaisel of gewassen van akkers, maar in dit geval lijkt dat toch geen afdoende verklaring op te leveren. Dat de soort een goede ballonvaarder is werd al in de literatuur aangetoond (Guttmann, 1979). Het zijn vooral de jonge exemplaren die na het uitkomen uit de eieren en het verlaten van de eicoon het luchtruim kiezen. Omdat het een soort is met een R-strategie (veel eieren, geen broedzorg) zal de methode best effectief zijn. De vraag is eigenlijk vooral waarom de uitbreiding niet eerder plaatsvond en of de warmere zomers van de laatste decennia er toe hebben bijgedragen. *Argiope bruennichi* wordt in ieder geval opgenomen in de steeds langer wordende rij van zich naar het Noorden uitbreidende soorten. De ijstijden behoren steeds verder tot het verleden!

DANKZEGGING

Martijn Antheunissen (NJN), Henk Hupkes (SBB), B. Klapman (Drachten), Benno te Linde (Babberich), J. Reinders (Sellinger), Carlo van Rijswijk (Faunawerkgroep Vrienden van de Hoge Veluwe), Jaap Rouwenhorst (SBB), H.J. van Woerden (Apeldoorn) hebben waarnemingen doorgegeven, waarvoor zij hierbij worden bedankt.

LITERATUUR

- Guttmann, R. 1979. Zur Arealentwicklung und Ökologie der Wespenspinne (*Argiope bruennichi*) in der Bundesrepublik Deutschland und den angrenzenden Ländern (Araneae). – Bonner Zoologische Beiträge 30: 454-486.
- Helsdingen, P.J. van 1982. Postglaciale uitbreiding van *Argiope bruennichi* Scop. nu ook tot in Nederland. – De Levende Natuur 84: 121-123.
- Linden, J. van der 2000. De opmars van de wespenspin *Argiope bruennichi* in Nederland (Araneae: Araneidae). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 11: 45-53.